

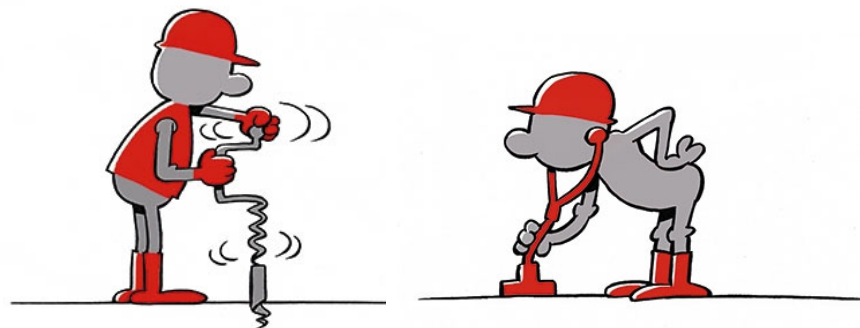
Univerzitet u Beogradu – Građevinski
fakultet www.grf.bg.ac.rs

Studijski program:	GRAĐEVINARSTVO
Modul:	Zajedničke osnove
Godina/Semestar:	2. godina / 4. semestar
Naziv predmeta (šifra):	MEHANIKA TLA (B3O2MT)
Nastavnik:	Doc. dr Miloš Marjanović
Naslov vežbi:	KONSOLIDACIJA
Datum:	1-5.4.2024.

Beograd, 2024.

Sva autorska prava autora prezentacije i/ili video snimaka su zaštićena. Snimak ili prezentacija se mogu koristiti samo za nastavu na daljinu studenta Građevinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu u školskoj 2023/2024. i ne mogu se koristiti za druge svrhe bez pismene saglasnosti autora materijala.

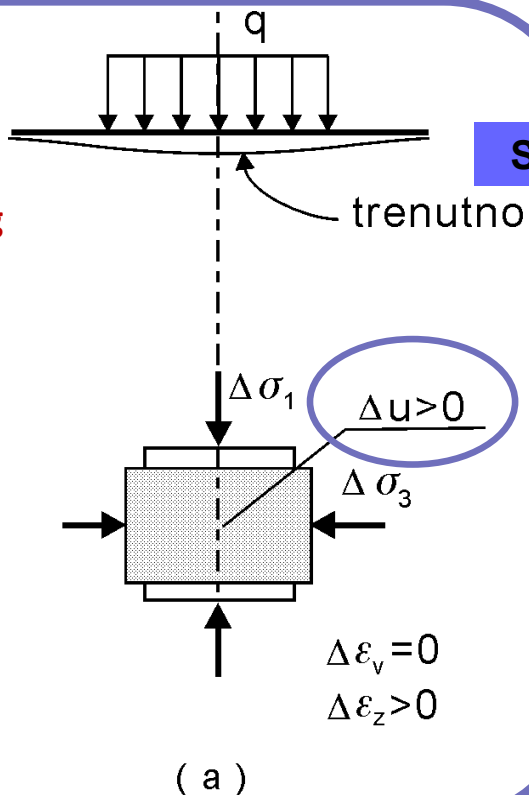
KONSOLIDACIJA

STIŠLJIVOST TLA – podsetnik!!!

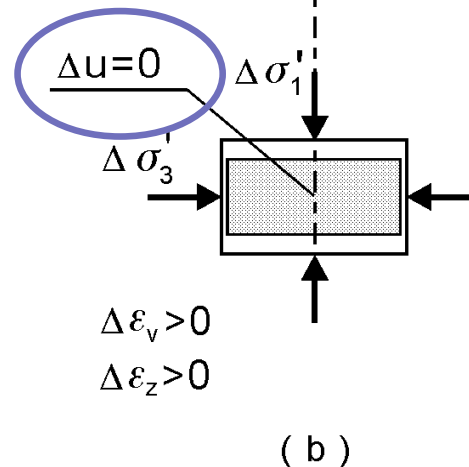
- **Stišljivost** je osobina tla da smanjuje zapreminu pri povećavanju efektivnih napona.

- **Opretemo tlo**
- **Dolazi do trenutnog sleganja usled promene oblika**
- **Nema promene zapremine**
- **Generišu se porni pritisci (porni natpritisici)**

Promena oblika

- **Tokom vremena, dolazi do opadanja pornih pritisaka**
- **Povećavaju se efektivni naponi**
- **Smanjuje se zapremina tla na račun istisnute vode iz pora**
- **Dolazi do sleganja tla kao posledice smanjenja zapremine**

Promena zapremine

KONSOLIDACIJA TLA - podsetnik!!!

Nakon opterećenja tla, tokom vremena, dolazi do:

- **Opadanja poretnih pritisaka**
- **Povećanja efektivnih napona**
- **Smanjenja zapremine tla – sleganje tla**

KONSOLIDACIJA TLA!!!
(vremenski proces)

ZADATAK 1

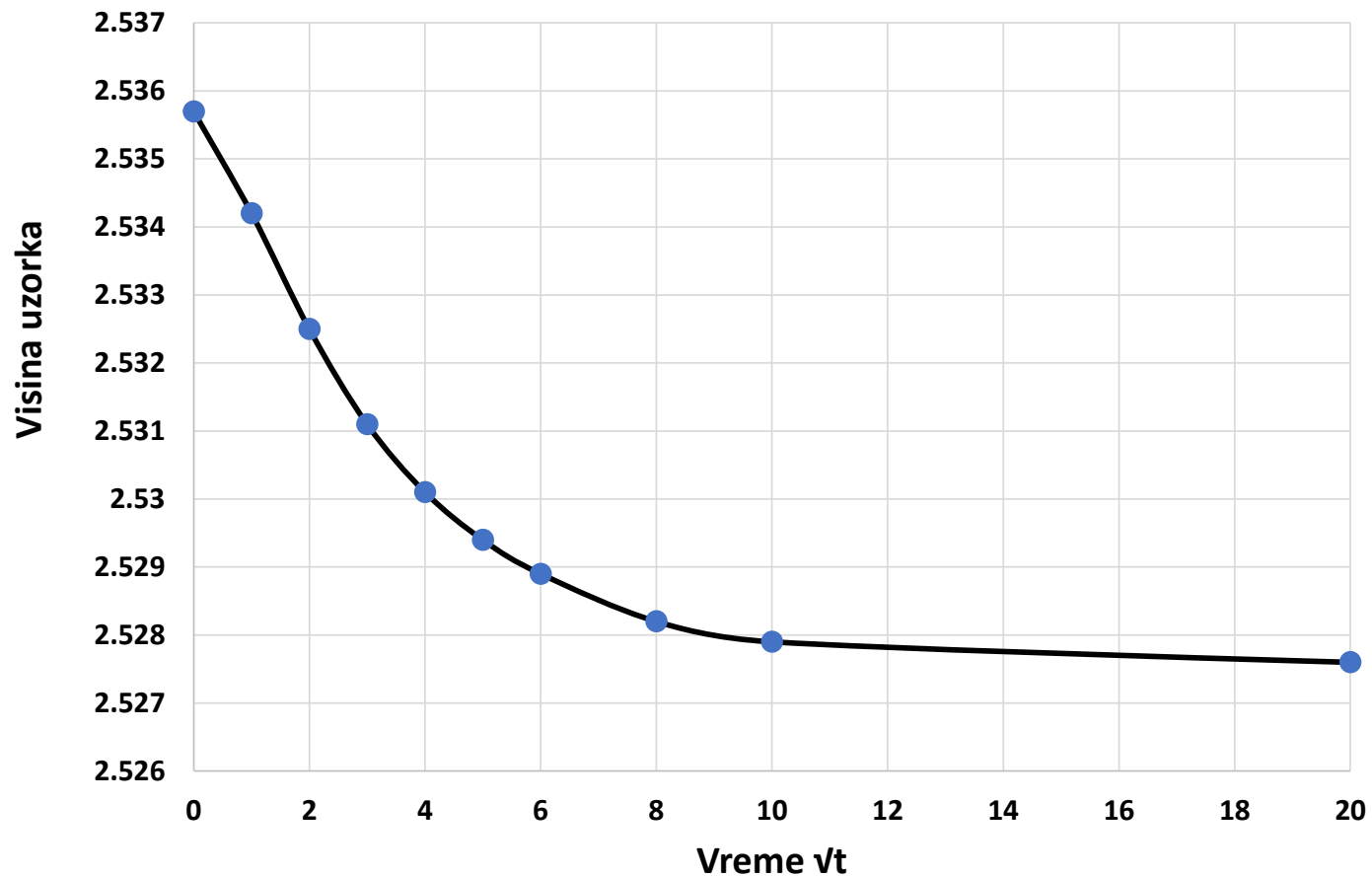
1. Odrediti koeficijent konsolidacije c_v metodom Taylor-a (metoda kvadratnog korena) i metodom Casagrande-a (metoda logaritma vremena) iz rezultata edometarskog opita za interval napona $\sigma_n=50-100 \text{ kN/m}^2$.

t (min)	0	1	4	9	16	25	36	64	100	400	900	1440
H (cm)	2.5357	2.5342	2.5325	2.5311	2.5301	2.5294	2.5289	2.5282	2.5279	2.5276	2.5274	2.5273

- Koeficijent konsolidacije c_v određuje se **grafičkim putem** na osnovu rezultata edometarskog opita (dijagrama sleganja) za razmatrani interval napona.
- Osnovna ideja je određivanje karakterističnog vremena t za koje se postiže određeni prosečni stepen konsolidacije U .

1a. Metoda Taylor-a

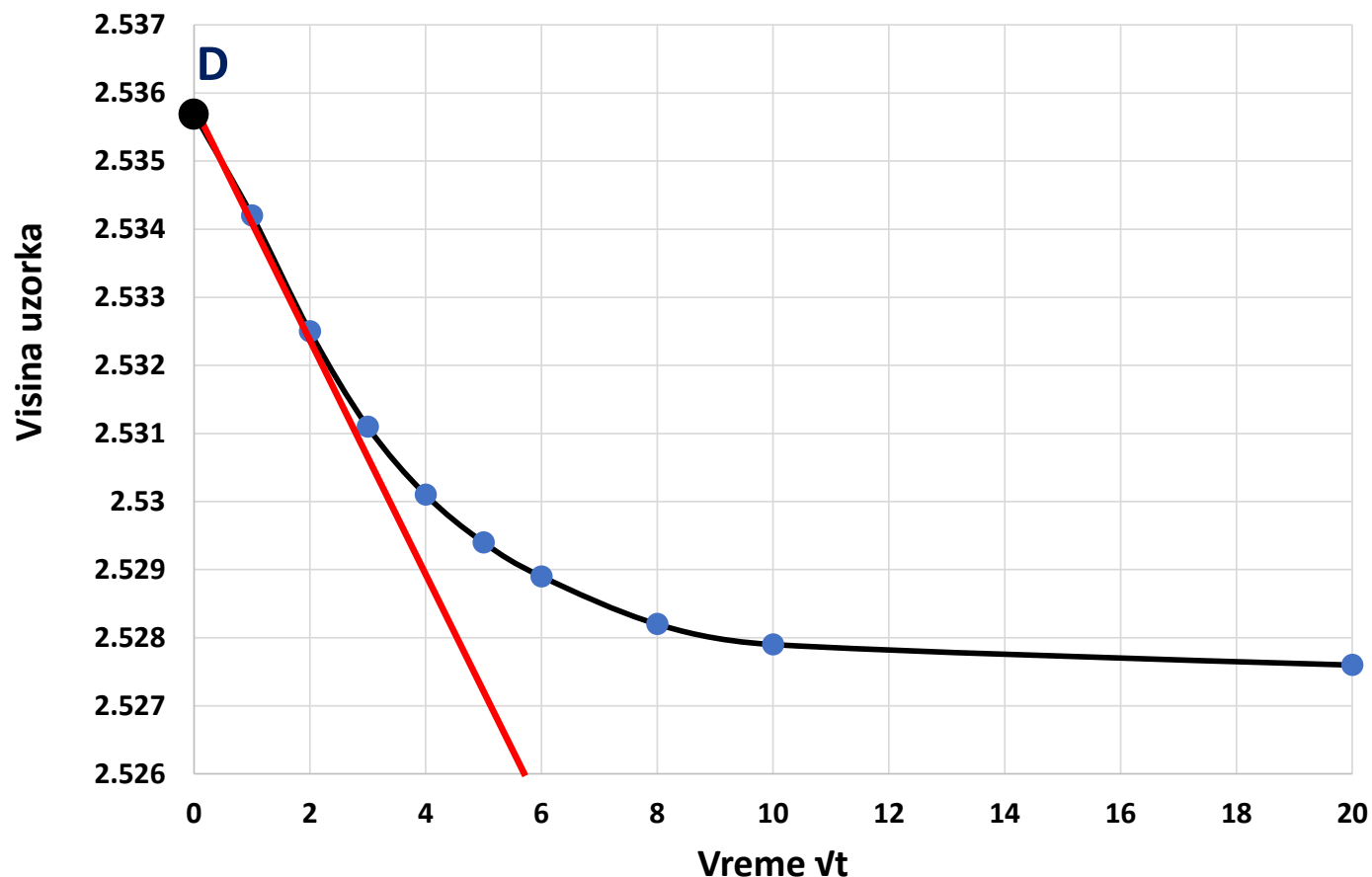
METODA TAYLOR-a

- Prvi korak je crtanje dijagrama sleganja, s tim da je vreme na apscisi dijagrama prikazano u razmeri kvadratnog korena vremena
- Kvadrati brojeva - 1, 4, 9, 16...

1a. Metoda Taylor-a

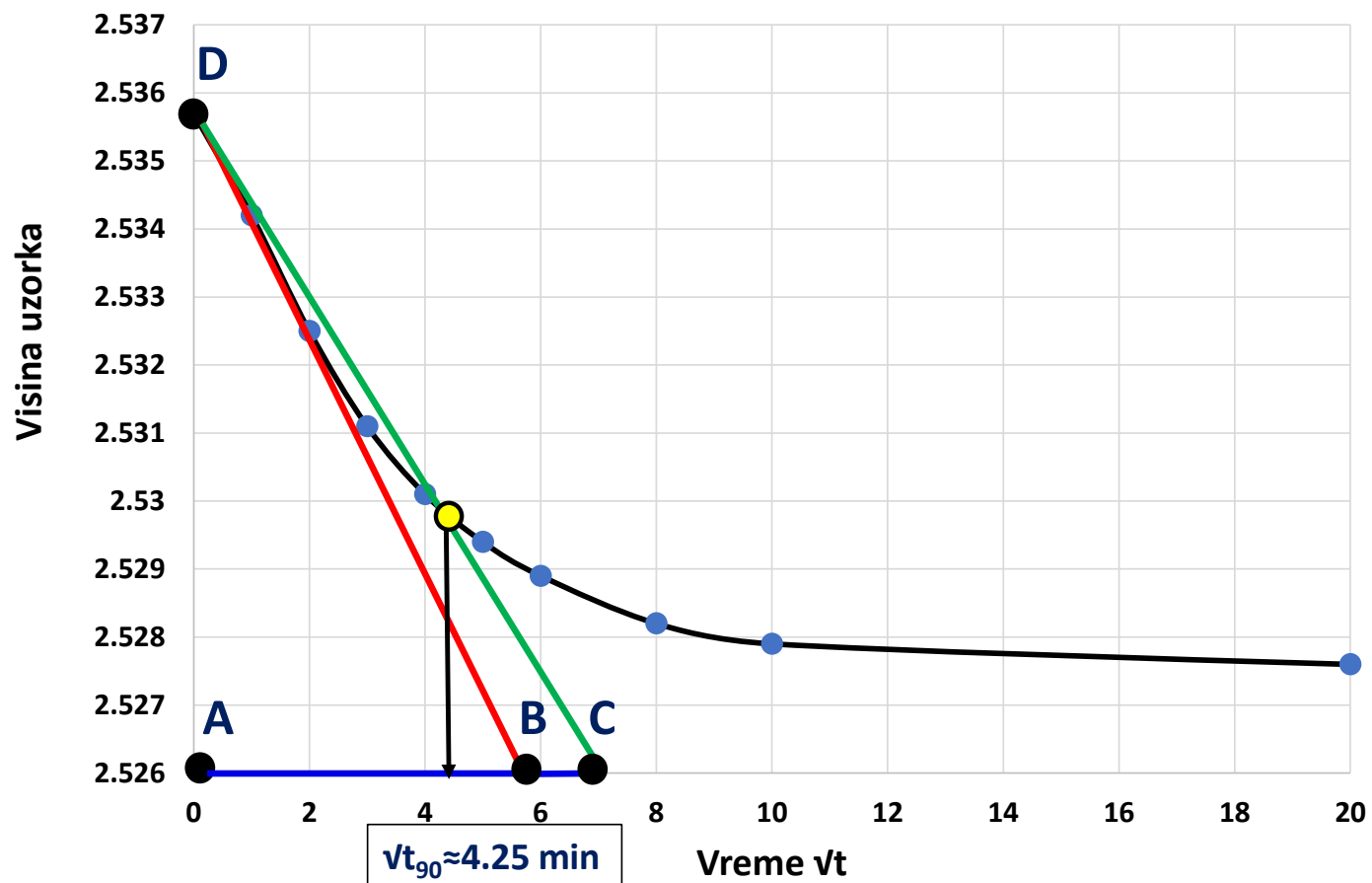
METODA TAYLOR-a

- Za ovako usvojenu razmeru na apscisi, početni oblik dijagrama je pravolinijski (jer je do 60% konsolidacije dijagram $s(t)$ približno paraboličan).
- Sledeći korak je da pravolinijski deo dijagrama produžimo do preseka sa ordinatom (tačka D), čime se dobija početak konsolidacionog sleganja

1a. Metoda Taylor-a

METODA TAYLOR-a

- Sledeći korak je da liniju koja predstavlja nagib početnog dela dijagrama rotiramo tako da se nagib poveća 15%.
- Izaberemo tačku A, povučemo pravu do preseka sa prethodno povučenom linijom i dobijemo tačku B
- **$AC=1.15 \cdot AB$**
- Spojimo CD
- U preseku CD i dijagrama sleganja očitavamo vreme t_{90} , koje odgovara prosečnom stepenu konsolidacije od 90%.

$$vt_{90} \approx 4.25 \text{ min} \rightarrow t_{90} \approx 18.0 \text{ min}$$

1a. Metoda Taylor-a

- Proračun koeficijenta konsolidacije vršimo prema izrazu za vremenski faktor konsolidacije T_v .
- Visina dreniranja H_{dr} je polovina visine uzorka u edometarskom opitu (obostrano dreniranje).
- Kako se visina uzorka u edometru menja tokom ispitivanja, kao reprezentativnu visinu uzorka uzimamo srednju visinu tokom posmatranog intervala napona.

$$T_v = \frac{c_v \cdot t}{H_{dr}^2} \rightarrow c_v = \frac{T_v \cdot H_{dr}^2}{t}$$

$$t_{90} \rightarrow U = 90\% \rightarrow T_v = 0.848$$

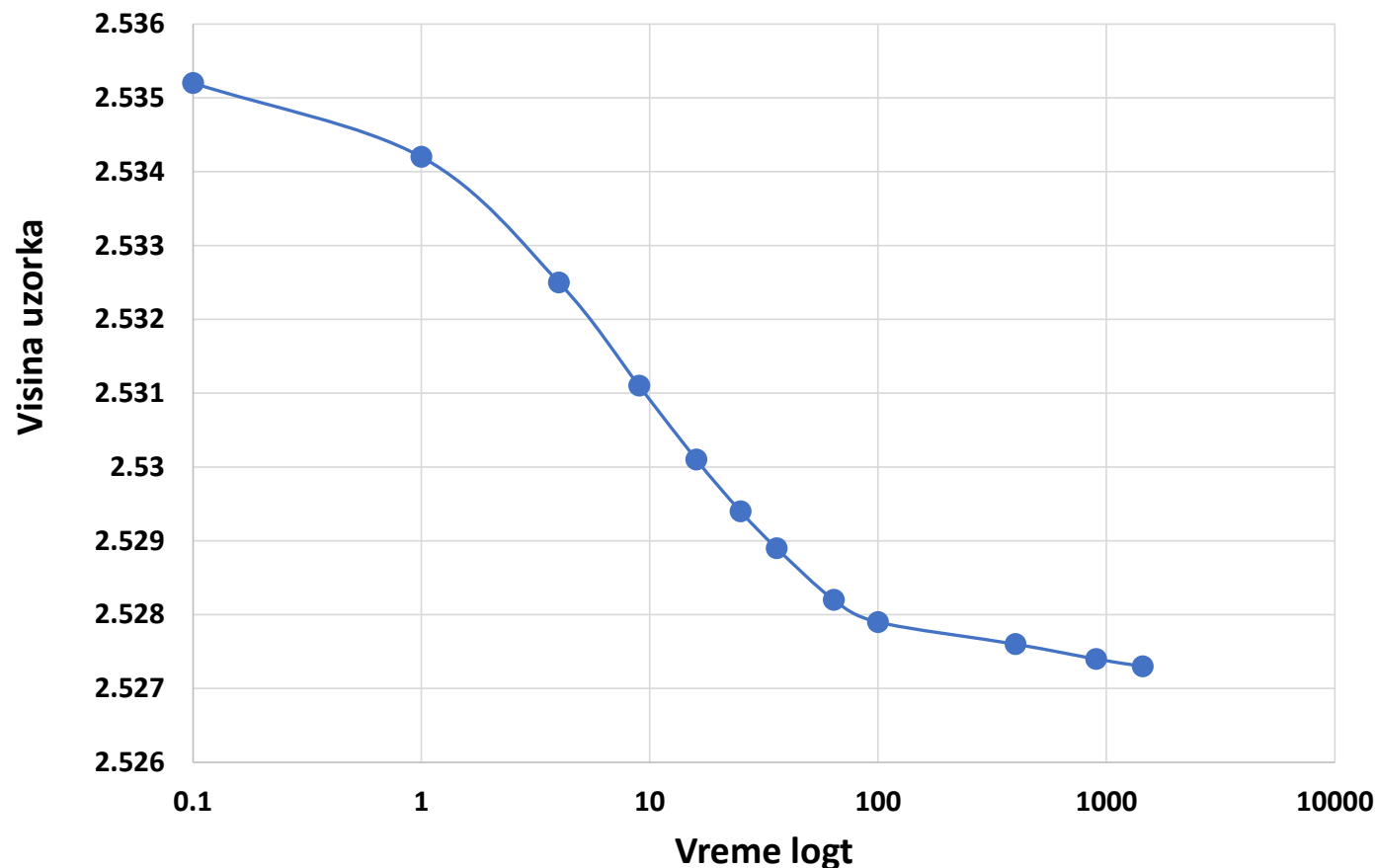
$$c_v = \frac{0.848 \cdot H_{dr}^2}{t_{90}}$$

$$H_{dr} = \frac{h_{sr}}{2} = \frac{(h_{\min} + h_{\max}) / 2}{2} = \frac{2.5273 + 2.5357}{4} = 1.26575 \text{ cm}$$

$$c_v = \frac{0.848 \cdot 1.26575^2 \cdot 10^{-4}}{18 \cdot 60} = 1.26 \cdot 10^{-7} \text{ m}^2 / \text{s}$$

1b. Metoda Casagrande-a

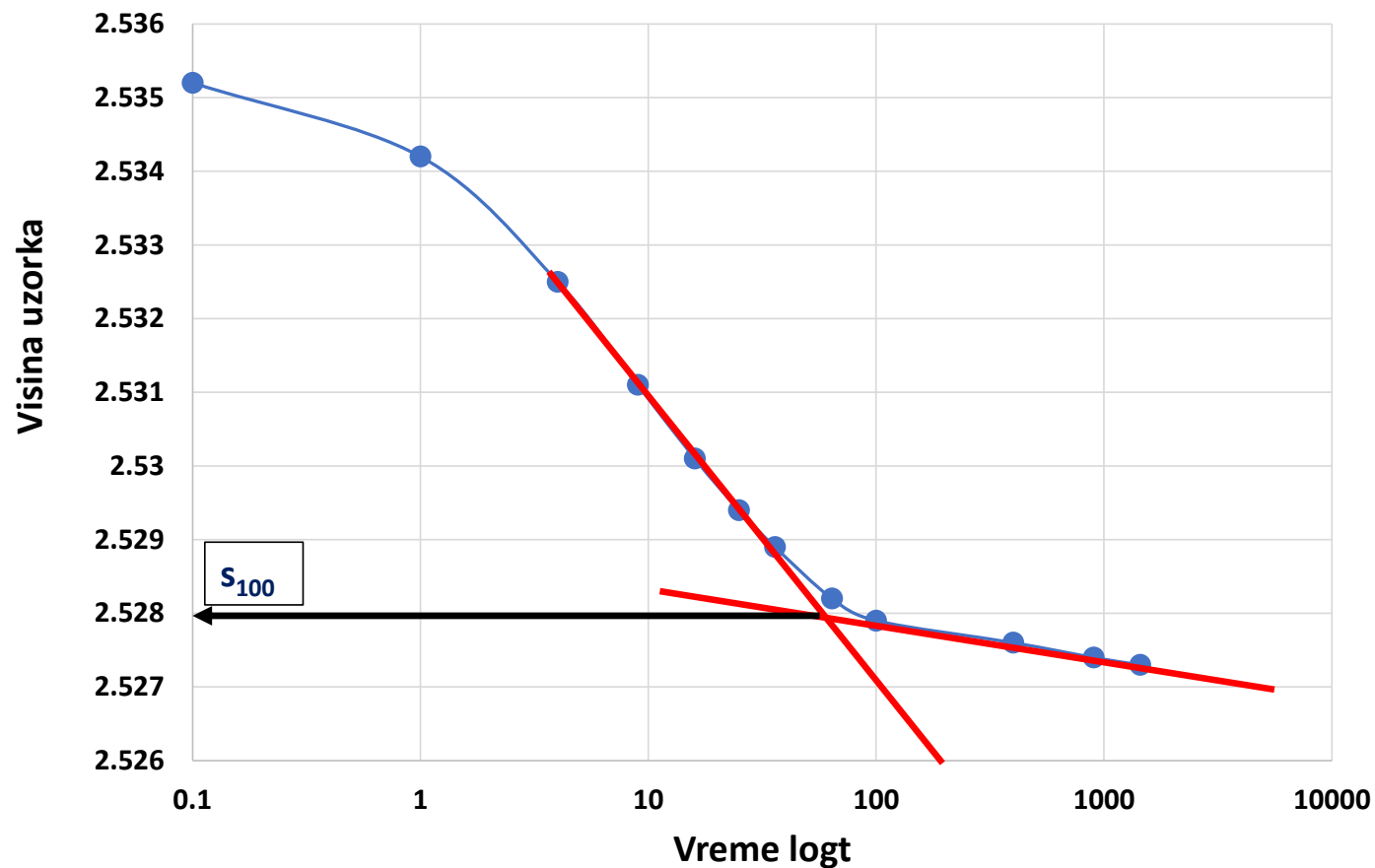
METODA CASAGRANDE-a

- Prvi korak je isti kao u prethodnom slučaju, s tim da je sada vreme na apscisi dijagrama prikazano u razmeri logaritma vremena
- Za ovako usvojenu razmeru vremena na apscisi, početni deo dijagrama ima oblik parabole, dok centralni deo dijagrama ima linearni karakter.

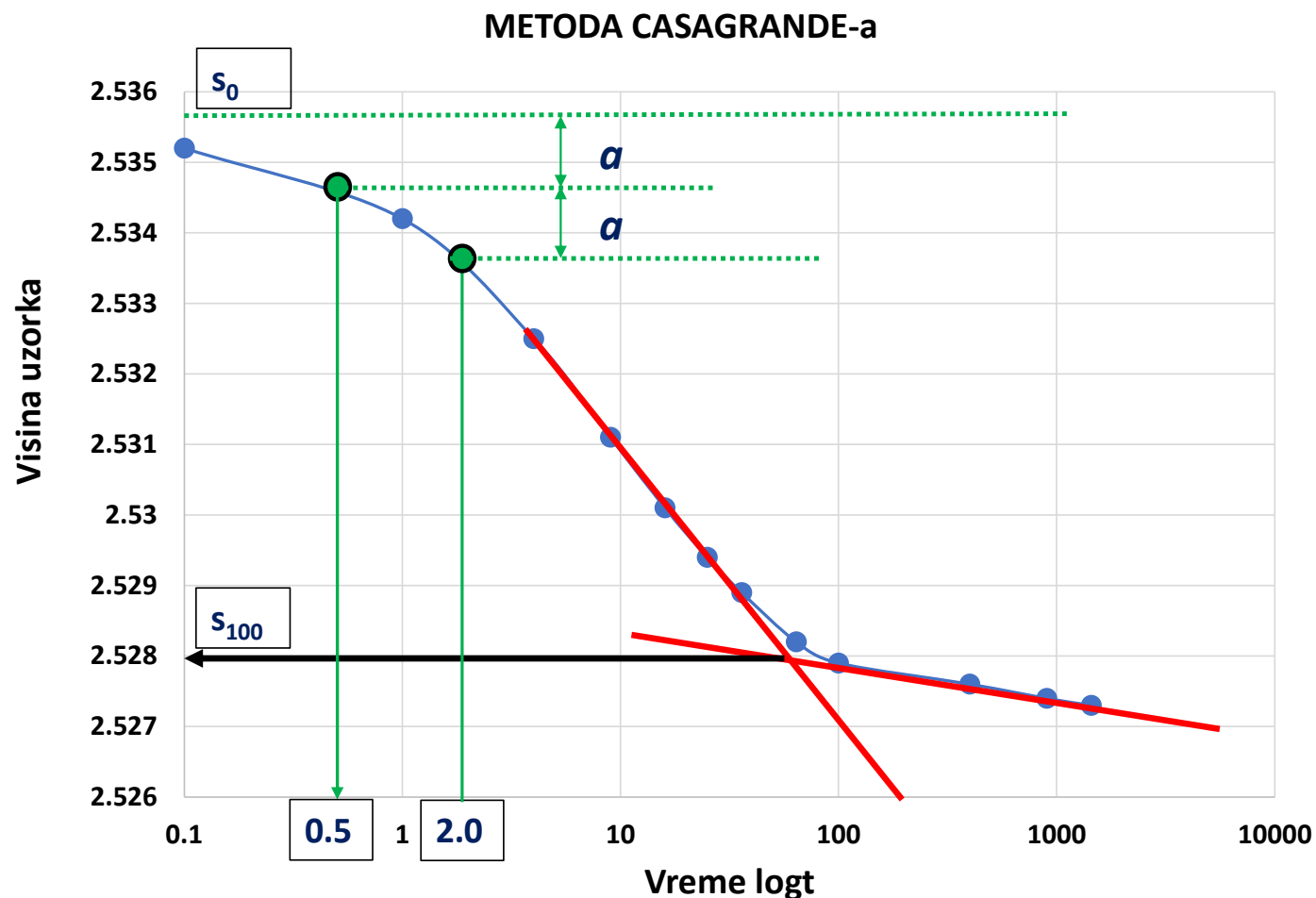
1b. Metoda Casagrande-a

METODA CASAGRANDE-a

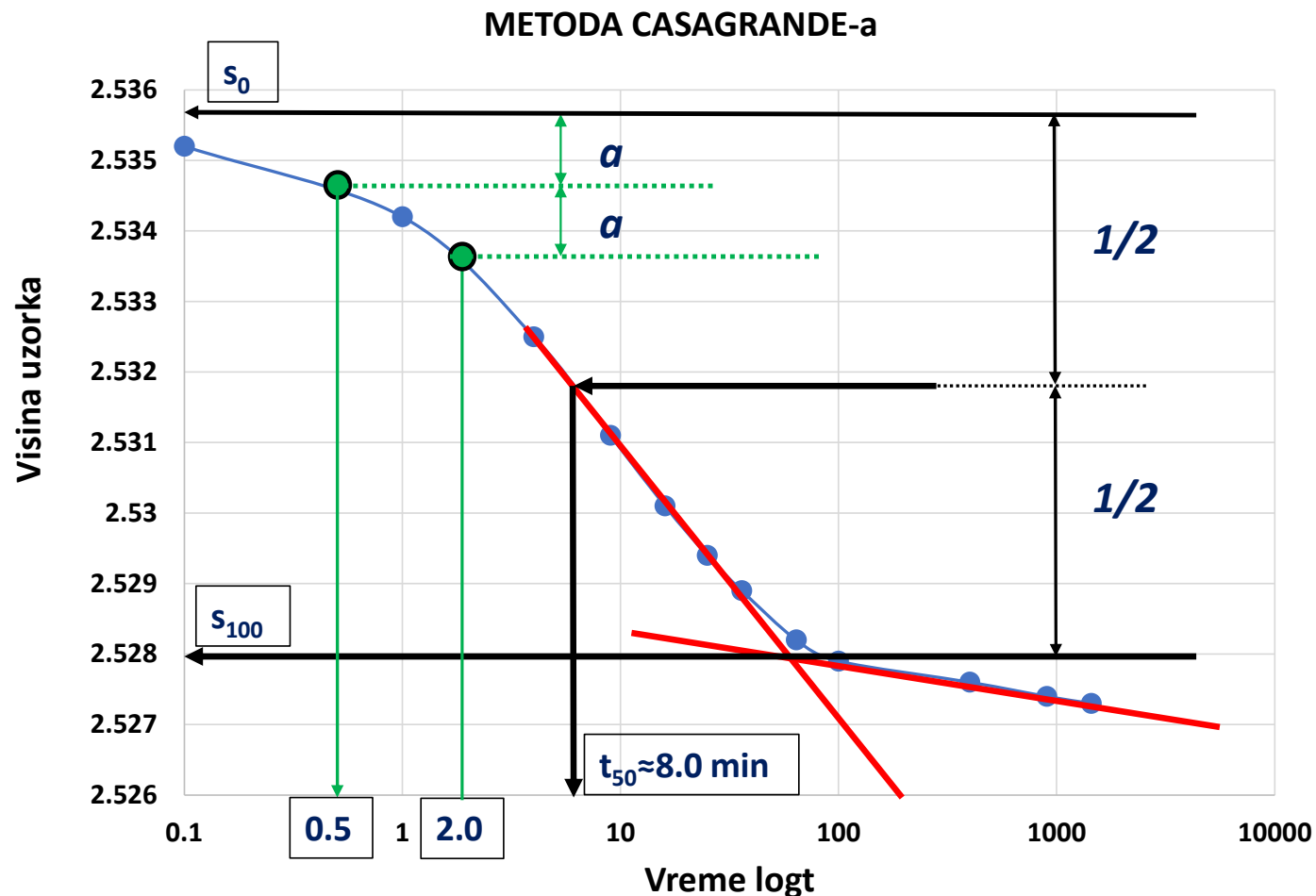
- Sledeći korak je određivanje **kraja konsolidacionog sleganja s_{100}** , koji se dobija u preseku linearnog dela dijagrama i asimptote.
- Konsolidaciono sleganje (primarna konsolidacija) - kada se izvrši potpuna disipacija poreznih natpritisaka

1b. Metoda Casagrande-a

- Naredni korak je određivanje početka konsolidacije.
- Na početnom, paraboličnom delu dijagrama potrebno je odrediti dve tačke za koje se vreme t razlikuje 4 puta (npr. 0.5/2 min, 1/4 min, 2/8 min i sl.).
- Neophodno je da obe tačke budu na paraboličnom delu dijagrama.
- Razlika sleganja između ove dve tačke je veličina a .
- Razlika sleganja (a) se zatim nanese uvis, kako bi se dobio početak konsolidacionog sleganja.

1b. Metoda Casagrande-a

- Kako je sada poznata ukupna veličina konsolidacionog sleganja, sledeći korak je određivanje vremena t_{50} , koje odgovara prosečnom stepenu konsolidacije $U=50\%$.
- Ovo vreme odgovara sleganju na sredini intervala između s_0 i s_{100} i grafički se očitava sa dijagrama.

$t_{50} \approx 8.0$ min

1b. Metoda Casagrande-a

- Nakon što je poznato vreme t_{50} , proračun koeficijenta konsolidacije vrši se prema istom postupku kao u prethodnom delu, uz odgovarajuće vrednosti vremenskog faktora T_v .
- Visina dreniranja je ista kao u prethodnom delu.

$$t_{50} \rightarrow U = 50\% \rightarrow T_v = 0.197$$

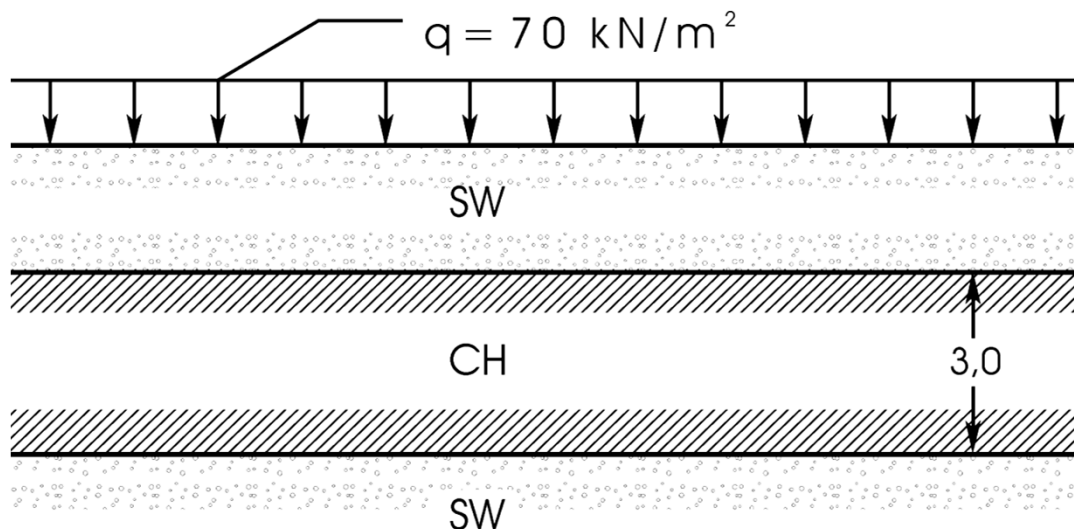
$$H_{dr} = 1.26575 \text{ cm}$$

$$c_v = \frac{0.197 \cdot H_{dr}^2}{t_{50}} = \frac{0.197 \cdot 1.26575^2 \cdot 10^{-4}}{8 \cdot 60} = 6.58 \cdot 10^{-8} \text{ m}^2 / \text{ s}$$

- Vidimo da se vrednosti razlikuju, i to je posledica tačnosti grafičkog očitavanja vrednosti sa dijagrama

ZADATAK 2

2. Širok temelj prema skici, opterećuje sloj gline debljine 3.0 m koji leži između dva sloja peska. Nakon završetka građenja priraštaj vertikalnog napona u sredini sloja gline iznosi $\Delta\sigma_z = q = 70 \text{ kN/m}^2$.
- a) Odrediti vreme za koje će se izvršiti 50% konsolidacije sloja gline kao i sleganje pri 50% konsolidacije uz pretpostavku da je opterećenje naneto odjednom (u zanemarljivo kratkom vremenu).
- b) Odrediti vreme (mereno od početka građenja) za koje će se izvršiti 90 % konsolidacije sloja gline i sleganje nakon 6 meseci od početka građenja uz pretpostavku da opterećenje raste linearno u vremenu od 0 do $t_g = 12$ meseci i zatim ostaje konstantno.

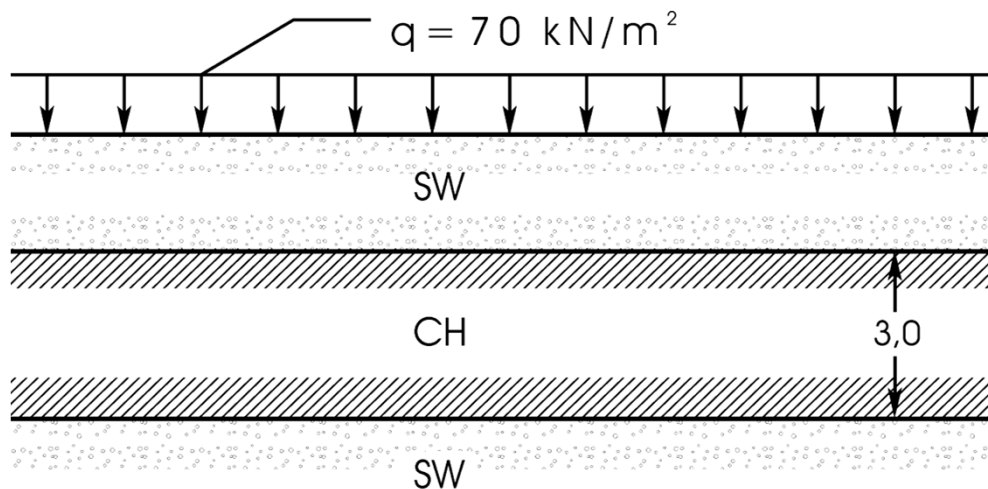
Parametri tla:

koeficijent konsolidacije $c_v = 7.5 \cdot 10^{-4} \text{ cm}^2/\text{sec}$

koeficijent vodopropusnosti $k = 1.5 \cdot 10^{-8} \text{ cm/sec}$

ZADATAK 2a

- Proračun konsolidacionog sleganja za slučaj kada je opterećenje naneto odjednom vrši se prema formulama koje opisuju Terzagijevu teoriju jednodimenzionone konsolidacije.
- Iz rasporeda slojeva dobijamo da je visina dreniranja H_{dr} jednaka polovini debljine sloja gline CH (vodopropusni pesak SW je sa gornje i donje strane sloja gline).

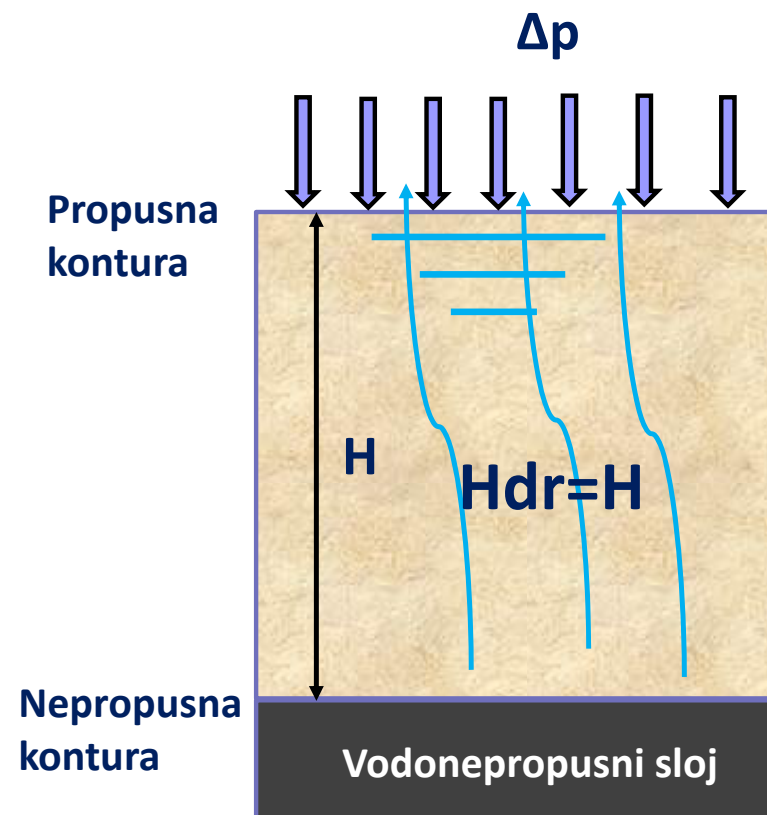
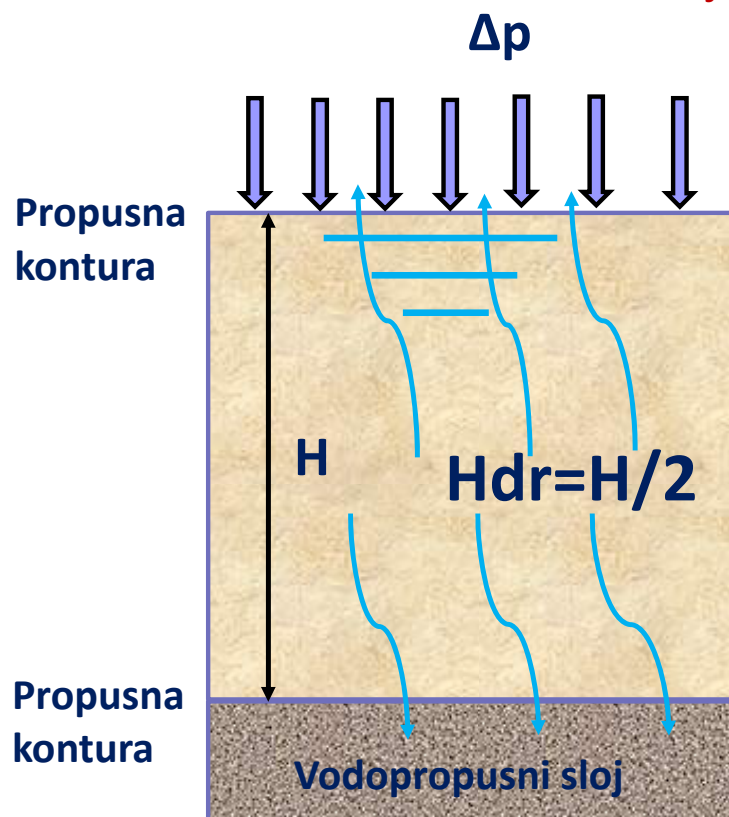
$$H_{dr} = H/2 = 3/2 = 1.5 \text{ m}$$

KONSOLIDACIJA

VISINA DRENIRANJA:

Pretpostavka - proces filtracije se odvija isključivo u pravcu upravno na sloj

ZADATAK 2a

- Proračun **vremena za koje će se izvršiti 50% konsolidacije (t_{50})** vrši se za poznatu vrednost prosečnog stepena konsolidacije:

$$U = 50\% \rightarrow T_v = 0.197$$

$$H_{dr} = \frac{D_{CH}}{2} = 1.50m = 150cm$$

$$T_v = \frac{c_v \cdot t}{H_{dr}^2} \rightarrow t = \frac{T_v \cdot H_{dr}^2}{c_v}$$

$$t_{50} = \frac{0.197 \cdot 150^2}{7.5 \cdot 10^{-4}} = 5910000s = 68.4dana$$

ZADATAK 2a

- **Sleganje koje odgovara prosečnom stepenu konsolidacije od 50%** jednako je polovini ukupnog konsolidacionog sleganja:

$$s(t) = U(t) \cdot s_{100} = 0.5 \cdot s_{100}$$

- Ukupno konsolidaciono sleganje jednako je integralu odgovarajućih komponentalnih deformacija u trenutku $t \rightarrow \infty$.
- S obzirom na pretpostavku Tercagijeve teorije o sprečenim bočnim deformacijama (jednodimenziona konsolidacija), sleganje je posledica isključivo specifične vertikalne deformacije tla.
- U trenutku $t \rightarrow \infty$, ove deformacije možemo sračunati preko parametara stišljivosti tla u edometarskom opitu.

$$s_c(t \rightarrow \infty) = \int_0^{D_{CH}} \Delta \varepsilon_z(t \rightarrow \infty) dz$$

$$M_v = \frac{\Delta \sigma_z'}{\Delta \varepsilon_z}(t \rightarrow \infty) \rightarrow \Delta \varepsilon_z(t \rightarrow \infty) = \frac{\Delta \sigma_z'}{M_v}$$

$$s_c(t \rightarrow \infty) = \int_0^{D_{CH}} \Delta \varepsilon_z(t \rightarrow \infty) dz = \int_0^{D_{CH}} \frac{\Delta \sigma_z'}{M_v} dz$$

$$s_c(t \rightarrow \infty) = \frac{\Delta \sigma_z'}{M_v} \int_0^{D_{CH}} dz = \frac{\Delta \sigma_z'}{M_v} D_{CH} = \frac{\Delta q}{M_v} D_{CH}$$

$$s_{100} = \frac{\Delta q}{M_v} D_{CH}$$

ZADATAK 2a

- U ovom zadatku, karakteristični parametar stišljivosti tla je modul stišljivosti tla M_v , koji možemo odrediti iz veze koeficijenta konsolidacije c_v i koeficijenta vodopropustljivosti tla k .

$$c_v = \frac{kM_v}{\gamma_w} \rightarrow M_v = \frac{c_v \gamma_w}{k} = \frac{7.5 \cdot 10^{-4} \cdot 10^{-4} \cdot 9.807}{1.5 \cdot 10^{-8} \cdot 10^{-2}} = 4903.5 \text{ kN} / \text{m}^2$$

- Ukupno konsolidaciono sleganje:

$$s_{100} = \frac{\Delta q}{M_v} D_{CH} = \frac{70}{4903.5} 3.0 = 0.04283 \text{ m} = 4.28 \text{ cm}$$

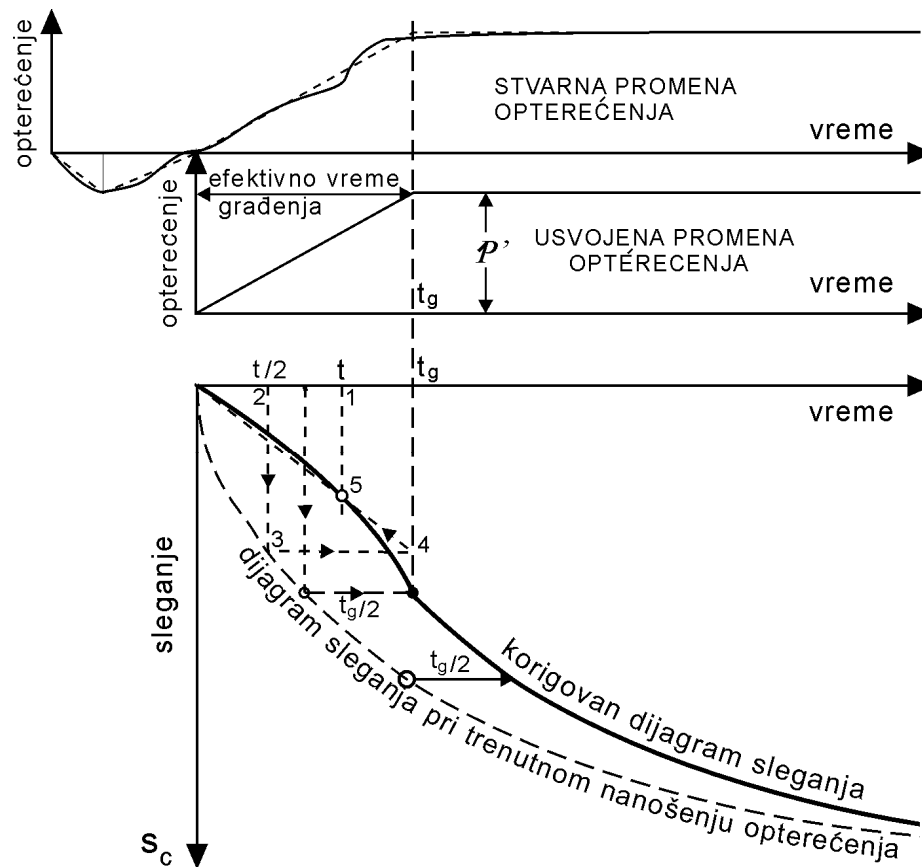
- Sleganje koje odgovara prosečnom stepenu konsolidacije od 50% jednako je polovini ukupnog konsolidacionog sleganja:

$$s_{50} = 0.5 \cdot 4.28 = \underline{\underline{2.14 \text{ cm}}}$$

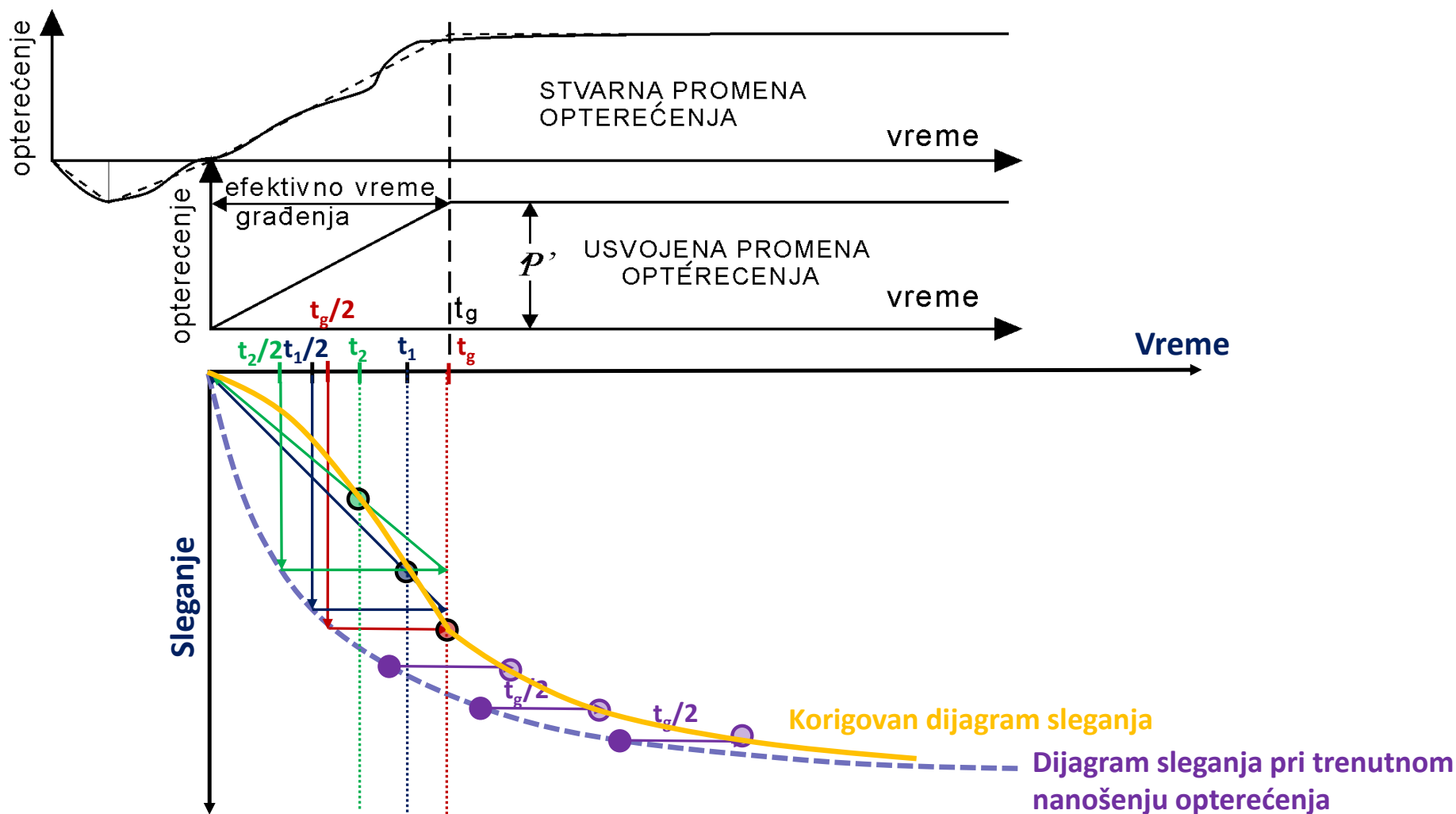
ZADATAK 2b

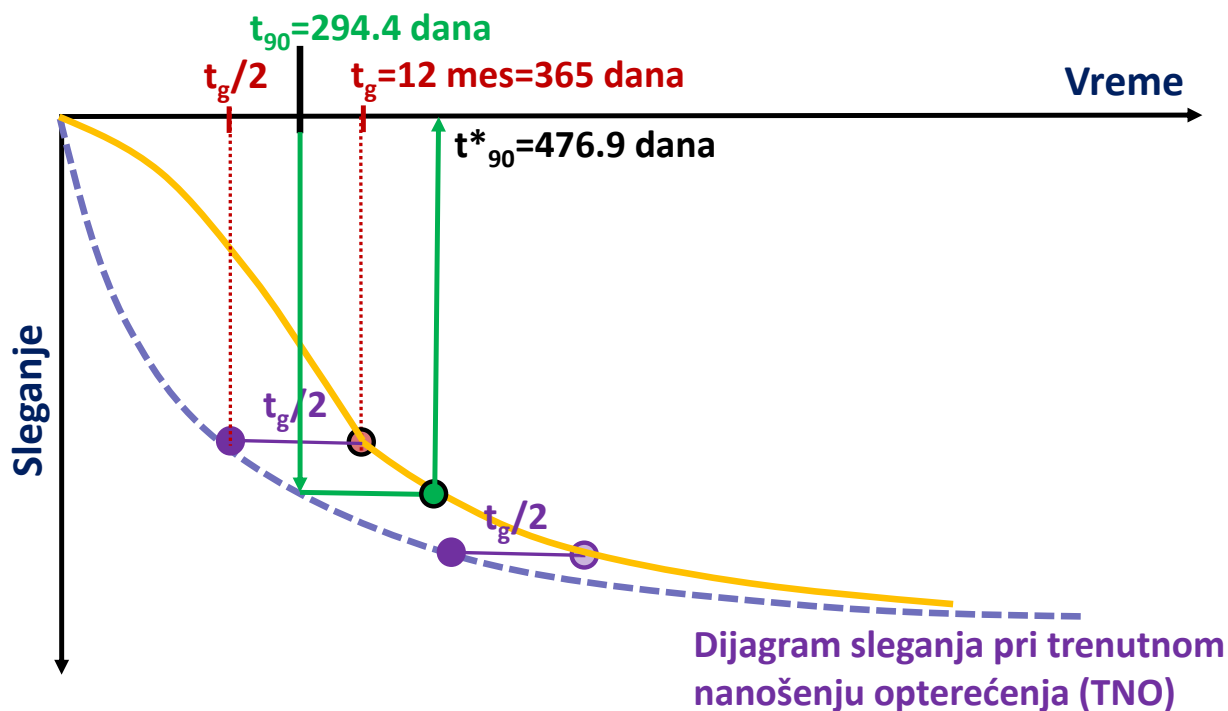
b) Odrediti vreme (mereno od početka građenja) za koje će se izvršiti 90 % konsolidacije sloja gline i sleganje nakon 6 meseci od početka građenja uz pretpostavku da opterećenje raste linearno u vremenu od 0 do $t_g=12$ meseci i zatim ostaje konstantno.

- Ukoliko opterećenje na tlo **nije naneto odjednom** (što je realni slučaj u praksi), tada se za proračun konsolidacionog sleganja koristi grafički postupak, kojim se dijagram sleganja pod pretpostavkom da je opterećenje naneto odjednom (pri trenutnom nanošenju opterećenja) **koriguje**.
- Pri postepenom nanošenju opterećenja proces konsolidacije je sporiji nego u slučaju trenutnog nanošenja opterećenja. Nakon što je završena izgradnja (tj. nakon što je naneto celokupno opterećenje), korigovani dijagram menja oblik i teži istoj asimptotskoj vrednosti konsolidacionog sleganja kao u slučaju kada je opterećenje naneto odjednom

KOREKCIJA PRI POSTEPENOM NANOŠENJU OPTEREĆENJA

ZADATAK 2b - vreme (mereno od početka građenja) za koje će se izvršiti 90 % konsolidacije sloja gline

- Koristimo Terzagijevi teoriju konsolidacije i računamo vreme t_{90} :

$$U = 90\% \rightarrow T_v = 0.848$$

$$H_{dr} = 150\text{cm}$$

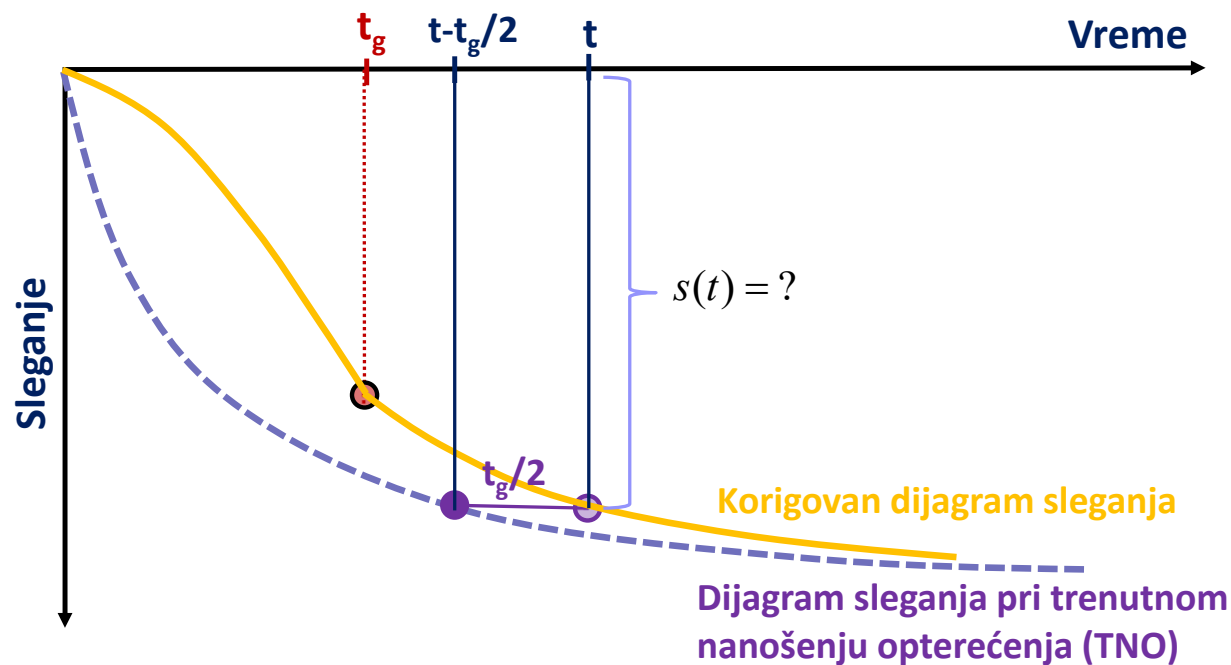
$$T_v = \frac{c_v \cdot t}{H_{dr}^2} \rightarrow t = \frac{T_v \cdot H_{dr}^2}{c_v}$$

$$t_{90} = \frac{0.848 \cdot 150^2}{7.5 \cdot 10^{-4}} = 25440000\text{s} = 294.4\text{dana}$$

- S obzirom da je pri postepenom nanošenju opterećenja drugi deo teorijskog dijagrama sleganja transliran za $t_g/2$, tada će vreme t_{90}^* biti jednako vremenu t_{90} , uvećano za $t_g/2$:

$$t_{90}^* = t_{90} + \frac{t_g}{2} = 294.4 + \frac{365}{2} = 476.9\text{dana}$$

ZADATAK 2b – sleganje u vremenu t $s(t) = ?$ $t > t_g$

- Opšti izraz:

$$s(t) = U(t) \cdot s_{100}$$

- Odnosno:

$$s_{TNO}(t) = U(T_v) \cdot s_{100}$$

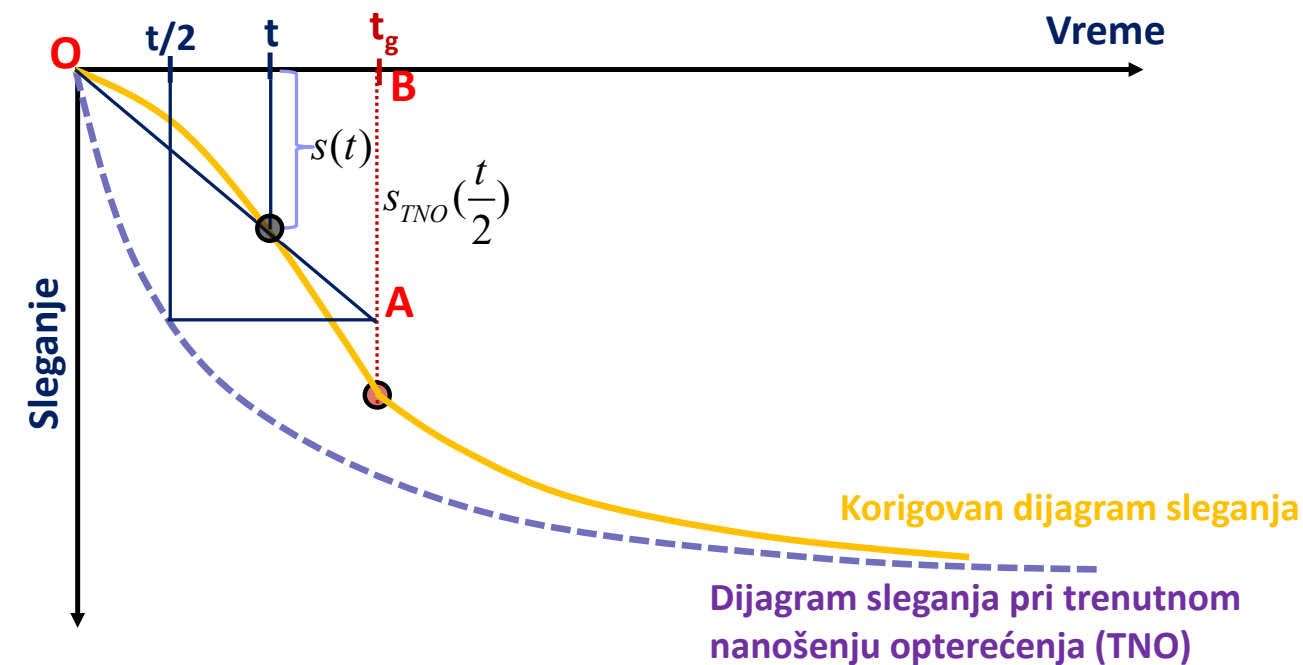
Važi samo za trenutno nanošenje opterećenja

- Vratimo se na dijagram TNO i tražimo prosečan stepen konsolidacije u vremenu $t - t_g/2$:

$$s(t) = s_{100} \cdot U\left(t - \frac{t_g}{2}\right) \quad t > t_g$$

ZADATAK 2b - sleganje u vremenu t $s(t) = ?$ $t < t_g$

- **Opšti izraz:**

$$s(t) = U(t) \cdot s_{100}$$

- **Odnosno:**

$$s_{TNO}(t) = U(T_v) \cdot s_{100}$$

Važi samo za trenutno nanošenje opterećenja

- **Posmatramo trougao OAB:**

$$AB = s_{TNO}\left(\frac{t}{2}\right)$$

$$s_{TNO}\left(\frac{t}{2}\right) : s(t) = t_g : t$$

$$s(t) = s_{TNO}\left(\frac{t}{2}\right) \cdot \frac{t}{t_g}$$

$$s(t) = s_{100} \cdot U\left(\frac{t}{2}\right) \cdot \frac{t}{t_g} \quad t < t_g$$

ZADATAK 2b**POSTUPAK PRORAČUNA SLEGANJA $s(t)$** $t > t_g :$ **1.**

$$T_v = \frac{c_v \left(t - \frac{t_g}{2} \right)}{H_{dr}^2}$$

2.

$$T_v \leq 0.287 \quad U\left(t - \frac{t_g}{2}\right) = \sqrt{\frac{4T_v}{\pi}}$$

$$T_v > 0.287 \quad U\left(t - \frac{t_g}{2}\right) = 1 - 10^{-(T_v + 0.085)/0.933}$$

3.

$$s(t) = s_c(t \rightarrow \infty) \cdot U\left(t - \frac{t_g}{2}\right)$$

 $t < t_g :$ **1.**

$$T_v = \frac{c_v \left(\frac{t}{2} \right)}{H_{dr}^2}$$

2.

$$T_v \leq 0.287 \quad U\left(\frac{t}{2}\right) = \sqrt{\frac{4T_v}{\pi}}$$

$$T_v > 0.287 \quad U\left(\frac{t}{2}\right) = 1 - 10^{-(T_v + 0.085)/0.933}$$

3.

$$s(t) = s_c(t \rightarrow \infty) \cdot U\left(\frac{t}{2}\right) \cdot \frac{t}{t_g}$$

ZADATAK 2b - sleganje nakon 6 meseci od početka građenja uz pretpostavku da opterećenje raste linearno u vremenu od 0 do $t_g=12$ meseci i zatim ostaje konstantno.

$$t^* = 6m < t_g \rightarrow s^*(t) = s_{100} \cdot U\left(\frac{t^*}{2}\right) \cdot \frac{t^*}{t_g}$$

$$s^*(6m) = s_{100} \cdot U\left(\frac{6m}{2}\right) \cdot \frac{6m}{12m}$$

$$s^*(6m) = s_{100} \cdot U(3m) \cdot \frac{1}{2}$$

$$s_{100} = \frac{\Delta q}{M_v} D_{CH} = \frac{70}{4903.5} 3.0 = 0.04283m = 4.28cm$$

1.

$$t = 3m = 3 \cdot 30 \cdot 86400 = 7776000s$$

$$T_v = \frac{c_v \cdot t}{H_{dr}^2} = \frac{7.5 \cdot 10^{-4} \cdot 7776000}{150^2} = 0.2592$$

2.

$$T_v = 0.2592 < 0.287 \rightarrow U < 60\% \rightarrow T_v = (\pi/4)U^2$$

$$T_v = (\pi/4)U^2 \Leftrightarrow U = \sqrt{\frac{4T_v}{\pi}}$$

$$U = \sqrt{\frac{4 \cdot 0.2592}{\pi}} = 0.5745 < 60\%$$

3.

$$s^*(6m) = s_{100} \cdot U(3m) \cdot \frac{1}{2} = 4.28 \cdot 0.5745 \cdot 0.5 = 1.23cm$$

$$s^*(6m) = 1.23cm$$

